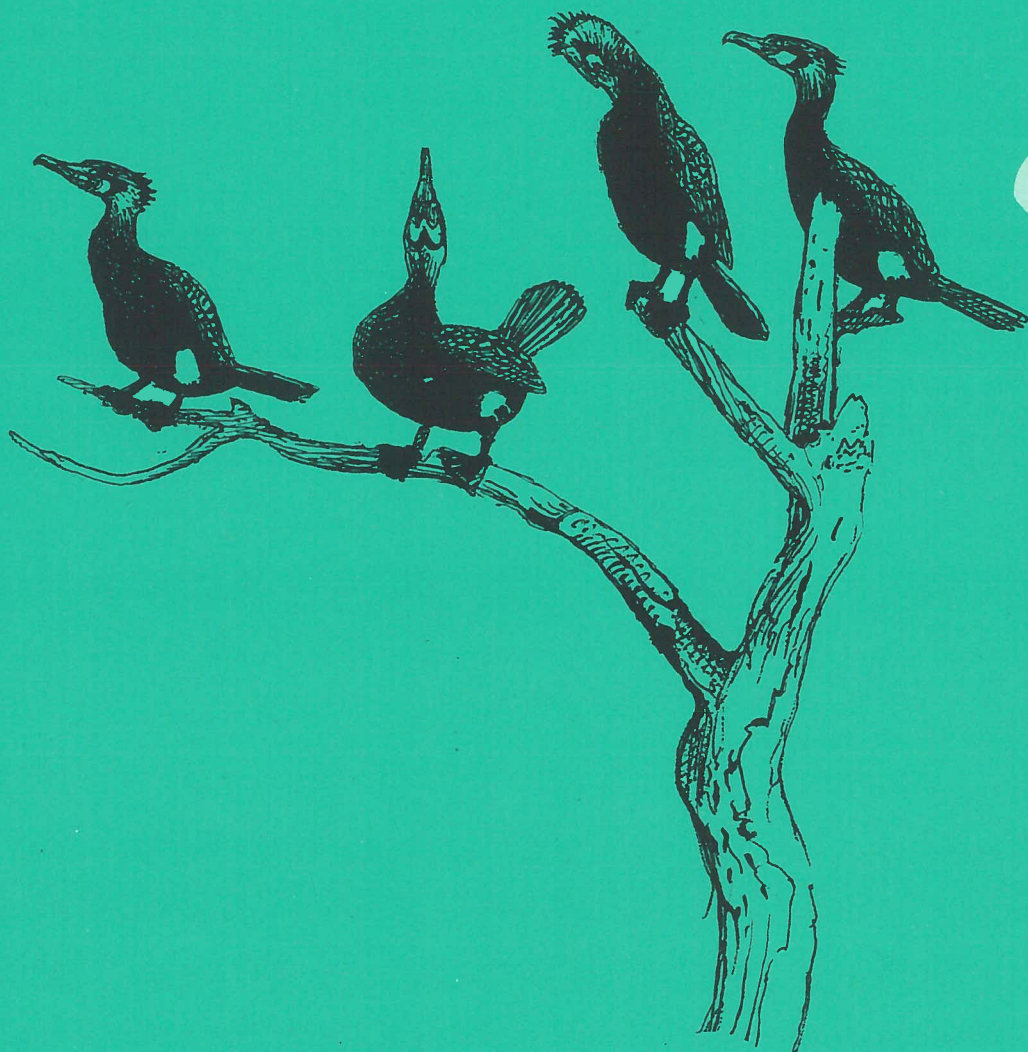

Arbejdsrapport fra
Danmarks Miljøundersøgelser
Miljø- og Energiministeriet

NR. 12

Naturovervågning

Emne: Skarver 1995

Lokalitet: Danmark

Udgivet: 1996

Datablad

Titel: Skarver 1995. Danmark

Forfatter: Jens Gregersen

Afdelingsnavn: Afdeling for Kystzoneøkologi

Serietitel og nummer: Arbejdsrapport. Naturovervågning nr. 12

Udgiver: Miljø- og Energiministeriet
Danmarks Miljøundersøgelser

Udgivelsesår: 1996

Redaktion: Michael Stoltze
Layout: Marianne Hoffmeister
Tegninger: Jens Gregersen
Databehandling og figurer: Jens Gregersen, Thomas Bregnballe

Referee: Michael Stoltze, Thomas Bregnballe, Sten Asbirk

Bedes citeret: Gregersen, J., 1996: Skarver 1995. Danmark. 32 s. - Arbejdsrapport fra DMU. Naturovervågning nr. 12

ISSN: 1395-5675
Oplag: 250
Sideantal: 32
Tryk: DSR Tryk

Pris: 30,00 kr.

Købes hos: Danmarks Miljøundersøgelser
Afdeling for Kystzoneøkologi
Grenåvej 12, Kalø
8410 Rønne
Tlf. 89 20 14 00
Fax 89 20 15 14

Miljøbutikken
Information og Bøger
Læderstræde 1
1201 København K
Tlf. 33 92 76 92 (information)
Tlf. 33 93 92 92 (bøger)

**Arbejdsrapport fra DMU
Naturovervågning Nr. 12**

SKARVER 1995

DANMARK

Projekt betalt af Skov- og Naturstyrelsen og
udført og koordineret af Danmarks Miljøundersøgelser
Afdeling for Kystzoneøkologi

Jens Gregersen

**Miljø- og Energiministeriet
Danmarks Miljøundersøgelser**

1996

Indhold

Sammenfatning 8

Region 1

Sydøst (Smålandsfarvandet) 9

Udviklingen i region 1 9

Ormø 9

Ormø 1995 9

Fiskehejre-kolonien 10

Tidspunkt for første æglægning 10

Aflæsning af farveringe 10

Dyrefod 10

Dyrefod 1995 10

Tidspunkt for første æglægning 10

Aflæsning af farveringe 10

Suderø 10

Indgreb mod skarv-kolonien 10

Søholt 11

Søholt 1995 11

Fiskehejre-kolonien 11

Nakskov Fjord 11

Nakskov Fjord 1995 11

Tidspunkt for første æglægning 12

Aflæsning af farveringe 12

Tyreholm 12

Tyreholm 1995 12

Tidspunkt for første æglægning 12

Aflæsning af farveringe 12

Andre bemærkninger 12

Region 2

Syd (Sydfynske Øhav og Lillebælt) 13

Udviklingen i region 2 13

Brændegård Sø 13

Brændegård 1995 13

Tidspunkt for første æglægning 14

Aflæsning af farveringe 14

Hopsø 14

Hopsø 1995 14

Aflæsning af farveringe 14

Fiskehejre-kolonien 14

Kidholmene 15

Region 3

Central (sydvestlige Kattegat) 15

Udviklingen i region 3 15

Vorsø 25

Vorsø 1995 16

Svanegrunden 17

Ederfugle-kolonien 17

Svanegrunden 1995 17

Mågeøerne 17

Andre ynglefugle 1995 17

Mågeøerne 1995 17

Dræet 18

Aflæsning af farveringe på Dræet 18

Stavns Fjord 18

Stavns Fjord 1995 18

Vedrørende skarv-begrænsende foranstaltninger
i Stavns Fjord 19

Hov Røn 19

Skarv-kolonien placering og status 19

Indgreb mod skarv-kolonien 19

Ederfugle-kolonien 19

Odense Fjord 19

Region 4

Nordøst (østlige Kattegat og Øresund) 20

Udviklingen i region 4 20

Bognæs 20

Bognæs 1995 20

Fiskehejre-kolonien 20
Saltbækvig 20
Saltbækvig 1995 21
Tidspunkt for første æglægning 21

Rønø 21
Rønø 1995 21

Hovvig 21
Hovvig 1995 21

Arre Sø 22

Solbjerg Engsø 22
Tidspunkt for første æglægning 22

Gurre Sø 22
Gurre Sø 1995 22

Esrum Sø 22
Esrum Sø 1995 23

Saltholm 23
Skarvbegrænsende foranstaltninger 23

Region 5

Nord, Limfjorden og nordlige Kattegat 23

Udviklingen i region 5 23

Toft Sø 23
Toft Sø 1995 24
Tidspunkt for første æglægning 24
Aflæsning af farveringe 24

Rønholm 24
Rønholm 1995 25

Region 6

Vest, Vestjyske fjorde og vestlige Limfjord 25

Udviklingen i region 6 25

Rønland Sandø 25

Fjand Ø 25
Indgreb mod skarv-kolonien 25

Olsens Pold 26
Olsens Pold 1995 26

Klægbanken 26
Indgreb mod skarv-kolonien 26
Klægbanken 1995 26

Melsig og Læsvig 26
Forstyrrelser 27

Flynder Sø 27
Indgreb mod kolonien i Flynder Sø 27
Farvemærkede fugle i Flynder Sø 27

Rotholmene 27
Forvaltning/indgreb 27

Region 7
Vadehavet 28

Jordsand 28

Sammenfatning

Denne rapport bringer resultaterne af optællingen af den danske ynglebestand af skarv *Phalacrocorax carbo* i 1995. Ynglebestanden måles som antallet af færdige og påbegyndte reder på optællings-tidspunktet, som falder i perioden 20/4-31/5, hvor redeantallet i de danske kolonier kulminerer.

Resultaterne fremstilles kolonivis, sammenfattet i syv forskellige regioner. Til samme koloni regnes reder med indbyrdes afstand under 2.000 meter.

Bagest i rapporten er resultaterne vist i tabelform, tillige med tidligere års resultater, suppleret med kort over koloniernes beliggenhed i 1990 og 1995. Her er desuden udviklingen i bestanden på landsplan 1978-1995 illustreret grafisk. Til sidst viser en tabel skarvens situation i Europa med bestandstal fra lande med ynglende skarv.

I alt optaltes i Danmark i 1995 38.301 reder i 35 kolonier, hvilket svarer til en fremgang på 1,5% i forhold til 1994.

Region 1

Sydøst (Smålandsfarvandet)

I 1995 eksisterede kolonierne: Ormø, Dyrefod, Søholt, Nakskov Fjord, Tyreholm og Suderø.

I region 1 optaltes i 1995 10.821 reder.

Tilbagegang på 6,7% (11.588 reder i 1994)

Udviklingen i region 1

De seks kolonier havde indbyrdes store forskelle i udviklingen, som generelt var i tilbagegang, mest markant på Ormø, hvor kolonien mindskedes med 1.200 reder (Danmarks tredje største koloni i 1995). Også Nakskov Fjord-kolonien gik tilbage, medens Tyreholm, Søholt og Suderø gik frem.

Suderø blev etableret som ny koloni i 1994, og efter ansøgning fra ejeren har Skov- og Naturstyrelsen givet tilladelse til at fjerne kolonien. Ved Orenæs på Falster har Skov- og Naturstyrelsen forlænget en mangeårig tilladelse til at forhindre, at kolonien fra Dyrefod breder sig hertil.

Ormø

Holsteinborg, Vestsjællands Amt.

Optælling 11/5 1995 af Jens Gregersen. Deltagere: Max Nitschke.

I alt 3.317 reder.

Ormø 1995

Tilbagegang på 26,6%. (1.205 reder færre end 1994)

I 1994 optaltes 4.522 reder i 797 træer (5,67 rede pr. træ)

I 1995 optaltes 3.317 reder i 711 træer (4,66 rede pr. træ)

Kolonien var i udstrækning uændret. Hele kolonien var generelt tyndere besat, kun i et område mod vest (nordvest for skovsøen) var der stadig ege, hvor antallet af reder stort set var uændret. I det nordvestlige skovbryn var der næsten tomt for reder, og der var tilsvarende mod syd-og sydøst sket en betydelig nedgang.

Unge elme omkring den ældste lysning nordøst for skovsøen, var helt udgåede og med langt færre reder. En del helt unge linde (opvækst) bar nu reder i antallet 1-6. Maksimum af reder i de store ege var 35 reder.

Fiskehejre-kolonien.

Der optaltes 119 reder, hovedsageligt i opvækst omkring lysningen. Fiskehejrene er i tre afgrænsede kolonier på Ormø; omkring den gamle lysning nordøst for søen, lige vest for Parklind-allé (navravnæg) og i ahorn mod sydøst.

Tidspunkt for første æglægning

Æglægning påbegyndt ca. 15/3.

Aflæsning af farveringe

Der var ingen mærkede fugle blandt 200 gennemsete.

Dyrefod

Falster, Storstrøms Amt.

Optælling 4/5 1995 af Jens Gregersen. Deltagere: Max Nitschke, Eddie Fritze og Vagn Hanbjerg.

I alt 1.623 reder.

Dyrefod 1995

Tilbagegang på 7,0%. (1994: 1.746 reder).

Direkte på jorden eller beliggende i væltede træer og buske optaltes 1.297 reder. I træer 326 reder.

Tidspunkt for første æglægning

Der var 25 dage gamle unger i flere reder mod nordvest i kolonien. Æglægning er således påbegyndt ca. 15/3.

Aflæsning af farveringe

26 farveringe blev aflæst. Udover fugle fra Dyrefod, blev set en hollandsk og en fra Brændegård Sø. Ved en gennemgang af 70 fugle fandtes der aflæselige farveringe på fem.

Suderø

Falster, Storstrøms Amt.

Optælling 4/5 1995 af Finn Jensen, Falster Statsskovdistrikt

I alt 320 reder. Kolonien direkte på jord (træløs holm).

Indgreb mod skarv-kolonien.

Under et besøg i begyndelsen af april (Finn Jensen), var der ingen skarver på Suderø. I 1994 var optalt 60 reder, og kolonien blev tilladt borttaget som en af landets nyetablerede skarv-kolonier. Under besøget 4/5 blev samtlige æg indsamlet og destrueret.

Søholt

Maribo Søndersø, Storstrøms Amt.

Optælling 18/5 1995 af Hans Erik Jørgensen.

I alt 2.250 reder.

Fordeling sammenlignet med 1994		
	1994	1995
Askø	1.775	2.022
Poulsø	147	126
Comsidst (fastland)	116	0
Lindø	0	102
Søholt - total	2.038	2.250

Søholt 1995

Fremgang på 10,4%.

I 1994 bredte kolonien sig til fastlandet. De var atter borte herfra i 1995 og havde i stedet etableret sig på Lindø nord for Askø.

Fiskehejre-kolonien

Der optaltes 225 reder af fiskehejre på Askø.

Nakskov Fjord

Storstrøms Amt.

Optælling 3/5 1995 af Jens Gregersen. Deltagere Max Nitschke, Eddie Fritze og Finn Jensen.

I alt 464 reder.

Fordeling sammenlignet med 1994		
	1994	1995
Dueholm	17	3
Kåreholm	13	0
Rommerholm	572	461
Nakskov Fjord - total	602	464

Nakskov Fjord 1995

Tilbagegang på 22,9%.

Der var tre reder på Dueholm som var beboede, men uden æg. Hertil 50 gamle reder fra 1993-94 som endnu bestod, men som var ubeboede.

Kåreholm var helt forladt.

På Rommerholm er kolonien i 183 træer (indeholdende fra 1-14 reder) som udgør en stor del af samtlige træer på øen; hovedsageligt bestående af fuglekirsebær, slåen, elm, ahorn, parklind, birk, bjergfyr og gråpoppel.

Tidspunkt for første æglægning

De ældste unger var 11 dage, men der var kun få unger ældre end fem dage. Æglægning er for enkelte par påbegyndt 25/3.

Aflæsning af farveringe

70 fugle blev kontrolleret, og alle var uden ring.

Tyreholm

Møn, Storstrøms Amt.

Optælling 4/5 1995 af Jens Gregersen (kl. 9.30-11.00). Deltagere: Max Nitschke, Eddie Fritze og Finn Jensen.

I alt 2.847 reder.

Tyreholm 1995

Fremgang på 8,1%. (1994: 2.633 reder). Kolonien lå spredt over det meste af øen med tre større koncentrationer med 866, 470 og 310 reder. Herudover var kolonien spredt i 54 grupper fra 1 - 213 reder.

Tidspunkt for første æglægning

Enkelte ungekuld var i alderen 25 dage; æglægning 10/3. Æglægning skønnes for alvor at være i gang fra ca. 25/3. På grundlag af et skøn på 10% nyklækkede, er æglægningen kulmineret omkring 10-20/4.

Aflæsning af farveringe

94 fugle blev gennemset for ringe, og ingen bar ring.

Andre bemærkninger

Der blev bestemt byttedyr på 30 skrækgylp. Det skønnes at torsk, kutling og rimte/skalle udgør en væsentlig del af fødegrundlaget. Iøvrigt noteredes: aborre, sild, ulk, ålekvaabbe, tangsnarre, trepigget hundestejle, ål og tobis.

Der lå en forholdsvis friskdød mink på øen. Sølvmåge-kolonien skønnedes at være på mindst 900 par (650 redefund).

Region 2 Syd (Sydfynske Øhav og Lillebælt)

I 1995 eksisterede kolonierne: Brændegård Sø, Hopsø og Kidholmene. I region 2 optaltes i 1995: 5.996 reder. Tilbagegang på 6,4% (6.408 reder i 1994).

Udviklingen i region 2

Af de tre kolonier gik Hopsø stærkt tilbage, medens Brændegård Sø-kolonien (Danmarks største koloni) fortsatte en svag tilbagegang.

Kidholmene reguleres (beskydning) som eneste koloni i region 2.

Brændegård Sø

Brahetrolleborg, Fyns Amt

Optælling 5/5 1995 af Jens Gregersen (kl. 14.00-19.30). Deltagere: Max Nitschke, Eddie Fritze og Lars Abrahamsen.

I alt 5.543 reder.

Fordeling sammenlignet med 1994		
	1994	1995
Øen	1.828	2.062
1. Skovfyr	6	3
2. Birk/el (Bøgehoved-Silkeå)	1.168	1.027
3. Gran/skovfyr	0	0
4. Skovfyr (Gamle)	27	13
5. Gran/skovfyr	5	0
6. Fyr/gran sydøstligst	11	8
7. Lærk (Bøgehoved)	0	0
8. Nybo Mose	2.538	2.269
9. Granplantage sydøst	0	0
10. Øst for Silkeå (el)	149	161
Total land:	3.904	3.481
Total Brændegård Sø	5.732	5.543

(Inddeling svarer til oversigter i tidligere skarvovervågningsrapporter)

Brændegård 1995

Tilbagegang på 3,3%. Gik tilbage på land med 10,8%. På øen en fremgang på 12,8%.

Der er kun 24 reder tilbage i de dele af kolonien som i perioden 1981-84 etableredes i højere bevoksninger et stykke fra søbredden (Nr. 1, 3, 4, 5, 6, 7, 9). Her kulminerede antallet med 498 reder i 1984.

I område 2 (søbred mellem Bøgehoved og Silkeå) etableredes kolonien i 1983 med 113 reder, kulminerede med 2.050 reder i 1991 og er nu nede på 1.027 reder (49,9% færre end 1991).

I Nybo mose yngede skarverne første gang i 1987 (29 reder) og nåede i 1992 op på 3.380 reder. Også her er sket en tilbagegang (33% færre end 1992), men kolonien udvider sig stadig mod nord i området men synes ikke at gå længere mod vest ind i bevoksningen.

På øen er der sket en markant fremgang i 1995. Her nåede kolonien op over 1.000 reder i 1987 og var i en årrække konstant i størrelsesordenen 1.600-1.700 reder (1990-1993), men synes nu påny at tiltage som følge af forringede forhold langs søbredden.

Tidspunkt for første æglægning

De ældste unger var ca. 25 dage gamle (på øen), og der var klækning i mindst 10% af rederne. I de første reder har der været æglægning mellem 10.-20.Marts.

Aflæsning af farveringe

Blev foretaget fra land mod øen i de fire timer optællingen stod på. Ialt 15 blev aflæst. Udover fugle mærket på Brændegård Sø blev der set fire fugle fra Vorsø og en fra Bastholm.

Hopsø

Genner Bugt, Sønderjyllands Amt. Optælling 17/5 1995 af Jens Gregersen. Deltagere: Eddie Fritze.

Ialt 203 reder.

Hopsø 1995

Tilbagegang på 53,3%. (435 reder 29/4 94). Skarvkolonien var begrænset til 90 redetræer (elm, el, eg og poppel) hovedsageligt ved søens nordøstlige bred.

Kolonien bar præg af at være forstyrret; 20% af rederne var forladte, og der var kun de fugle i kolonien, som endnu havde æg eller unger.

Aflæsning af farveringe

Der blev ikke foretaget nogen systematisk gennemgang på grund af koloniens tilstand med et minimum af fugle.

Fiskehejre-kolonien

35 reder, heraf 30 i det gamle koloniområde mod sydøst. En var

placeret centralt i skarvkolonien, medens mindst fem reder fandtes i en bevoksning syd for søbredden. Store dele af kolonien i det centrale område var forladt som følge af forstyrrelser.

Kidholmene

Kolding Fjord, Vejle Amt.

Fra land tilset 17/5 1995. Nordøen havde stort set samme udstrækning som i 1994, ingen på sydøen. Der skønnes at være i størrelsesordenen 250 reder. Skov- og Naturstyrelsen har i 1995 givet tilladelse til at skræmme skarverne bort fra sydøen ved bortskydning.

Region 3 Central (Sydvestlige Kattegat)

I 1995 eksisterede kolonierne: Vorsø, Svanegrunden, Mågeøerne, Dræet, Stavnsfjord og Hov Røn.

I region 3 optaltes i 1995: 10.997 reder.

Fremgang på 5,7%. (10.400 reder i 1994)

Udviklingen i region 3

Blandt de seks kolonier var der fremgang i de fem; Mågeøerne havde tilbagegang. Vorsø (Danmarks anden største koloni i 1995) påvirkes muligvis af de skarvregulerende tiltag, som sker rundt i landet; udvandrede fugle vender tilbage, hvilket synes at afspejle sig i udviklingen i 1995 med en bestand på det næsthøjeste niveau i koloniens historie.

Skov- og Naturstyrelsen har i denne region givet følgende tilladelser til regulering af kolonierne: Stavns Fjord (bortskræmning i nye områder), Hov Røn (total bortjagning) og Dræet (ægsmøring).

Vorsø

Horsens Fjord, Vejle Amt.

Optælling 8/5, 12/5 og 14/5 1995 af Feltstationen Vorsø.

I alt 4.771 reder.

Fordeling sammenlignet med 1994

	1994	1995
Østerskov og skovhegn	1.395	1.477
Sydøstungskov + fredmark og sydmark	353	342
Poppelplantage	236	232
Ungskov vest-nord- og nordøst inc.	105	176
Ør. Rem	0	1
Østlige Vorsø - total	2.089	2.228
Vr. Remise	572	522
Vestermark i tilslutn. til Vr. Remise	326	381
Vestermark centralt	542	700
Vestermark nord	102	176
Vesterskov incl. poppel og Nr. remise	679	764
Vestlige Vorsø - total	2.221	2.543
Vorsø - total	4.318	4.771

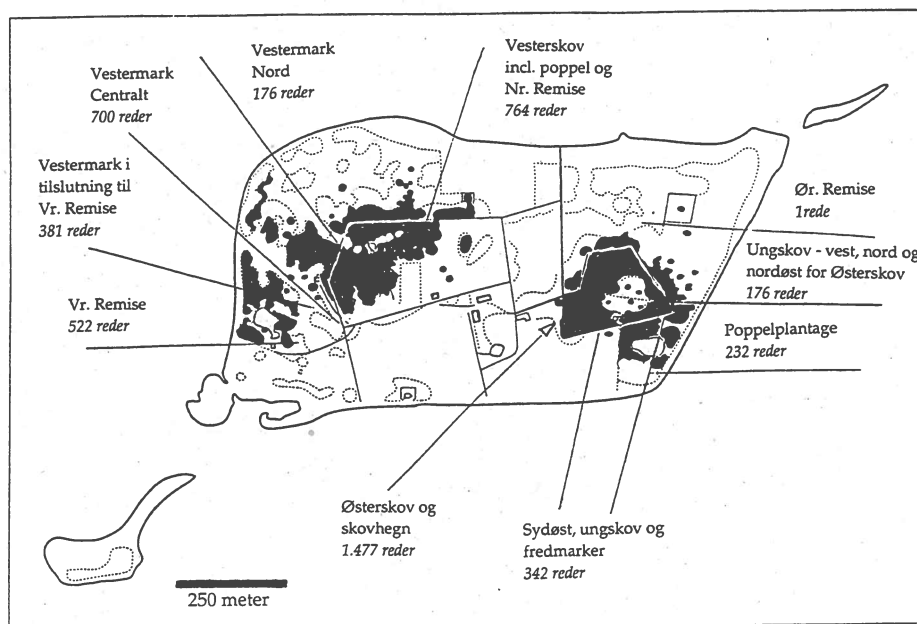
Vorsø 1995

Fremgang på 10,5%. Antallet i 1995 er det højeste siden et maksimum på 5.048 reder i 1991.

På det østlige Vorsø er koloniernes udstrækning uændret, men fremgangen er på 6,2%.

På det vestlige Vorsø var fremgangen 14,5%. Her var der i Vr. Remise tilbagegang på 8,7% (50 reder færre). På Vestermark havde fuglene etableret sig flere nye steder, f. eks. i et ungskovs-område mod nordvest (102 reder), hvor ingen var i 1994.

Der er således sket store forskydninger på Vorsø og en bemærkelsesværdig fremgang, som skal sammenlignes med tilbagegang i kolonierne Mågeøerne og Hopsø, hvori en betydelig mængde Vorsø-fugle har været involveret.

Svanegrunden

Århus Amt.

Optælling 29/4 1995 af Thomas Bregnballe, Max Nitschke, Jens Chr. Friis Nielsen, Jens Overgaard Christensen og Viggo Jensen.

I alt 1.315 reder.

Fordeling sammenlignet med 1994		
	1994	1995
Sydsand	900	1.201
Nordsand	261	114
Svanegrund - total	1.161	1.315

Ederfugle-kolonien

Der optaltes 252 rugende ederfugle. Antallet har ikke ændret sig i forhold til tidligere år (255 reder i 1994).

Svanegrunden 1995

Fremgang på 13,3%. Der var dog sket en forskydning, således at der var færre på Nordsand. Årsagen hertil er ukendt men kan skyldes, at der har været større tangforekomster tæt på kolonien på sydsand.

Mågeøerne

Bogense, Fyns Amt.

Optælling 25/4 og 13/5 1995 af Thomas Bregnballe, Max Nitschke.

I alt 2.251 reder (13/5).

Fordeling sammenlignet med 1994		
	1994	1995
Inderste ø	361	340
Midtø	360	117
Vestø	440	975
Vestrev	41	181
Østø (ud for Stegø)	1.446	638
Mågeøerne - total	2.648	2.251

Andre ynglefugle

Efter skøn og ikke fuldstændig optælling: ca. 75 rugende ederflugl. Hertil ca. 20 par svartbag. Øvrige ynglefugle var ikke igang endnu.

Mågeøerne 1995

Tilbagegang på 15,0%. (397 reder færre). Alle øer er stærkt præget

af skarvernes tilstedeværelse. Vegetation er nedslidt og væk mange steder. I de senere år bemærkes at skarverne skifter meget rundt mellem de forskellige koloniafsnit. En afvandring er sket fra Østøen. Fra midterøen, hvor kolonien var væk en periode, skete en etablering påny i 1993, men efter kulmination i 1994, er de i 1995 atter ved at forsvinde fra dette sted. Det skal bemærkes, at da fuglene vendte tilbage til midterøen i 1993, var der ikke kommet ny vegetation. Det kan evt. have noget at gøre med forekomsten af tang umiddelbart op til øerne.

Dræet

Fyns Amt.

Optælling 26/4 1995 af Jens Gregersen.

På Drættegrund optaltes 272 reder fordelt i fem grupper spredt på øen. Der var ingen på selve Dræet.

I området optaltes 122 reder i 1994 fordelt med 76 på Drættegrund og 46 på Dræet. Skov- og Naturstyrelsen har i 1995, ligesom i 1994 givet tilladelse til smøring af æggene på Drættegrund.

Aflæsning af farveringe på Dræet

Under besøget 26/4 1995 blev 80 fugle gennemgået for ringe. Heraf havde tre individer røde plasticringe og en hvid plasticring med høj aluminiumsring (Vorsø 1982).

Stavns Fjord

Samsø, Århus Amt.

Optælling 27/4 1995 af Max Nitschke og Thomas Bregnballe.

I alt 2.288 reder.

Fordeling sammenlignet med 1994		
	1994	1995
Kolderne	932	707
Yderste Holm	1.168	1.581
Stavns Fjord - total	2.100	2.288

Stavns Fjord 1995

Fremgang på 9,0%. Der var sket forskydninger i de to kolonieråder; tilbagegang på Kolderne og fremgang på Yderste Holm.

Der var etableret skræmmeforanstaltninger ganske nær Kolderne i form af en "hyler" på Skidenkold, som ligger få hundrede meter nord for Kolderne. På Skidenkold begyndte skarverne at yngle i 1994.

Vedrørende skarv-begrænsende foranstaltninger i Stavns Fjord

I Stavns Fjord er det vedtaget, at skarverne forbliver på Yderste Holm og Kolderne uden indgreb. Bevæger kolonierne sig ud over disse områder, vil der ske indgreb.

Skidenpold ligger kun få hundrede meter fra Kolderne, og den opsatte "hyler" har påvirket kolonien på Kolderne med en tilbagegang fra 932 til 707 reder. Denne kendsgerning har ført til, at "hyleren" blev taget ud af funktion pr. 29/4.

Hov Røn

Århus Amt.

Optælling 29/4 1995 af Thomas Bregnballe, Max Nitschke m. fl.

39 reder.

Skarv-koloniens placering og status

Kolonien var placeret nordligst på øen på jorden, dels i et helt åbent område, dels i en bevoksning af hybenrose. I 13 af rederne var æglægning påbegyndt.

Indgreb mod skarv-kolonien

Efter at skarverne begyndte at yngle på Hov Røn i slutningen af maj 1994, gav Skov- og Naturstyrelsen tilladelse til at kolonien skulle forhindres i at etablere sig. Ifølge opsynsmand Jens Jensen blev der fjernet 10 reder først i april.

Det seneste yngleforsøg som konstateredes 29/4 (39 reder) blev fjernet efter aftale med opsynsmand Jens Jensen.

Ederfugle-kolonien

Der blev under besøget 29/5 optalt 1.397 reder af ederfugl. Antallet er et normalt maksimum (i 1994 1.038 reder).

Odense Fjord

Fyns Amt.

Optælling 25/5 1995 af Kurt Due Johansen.

61 reder på jorden på Ægholm ved Hofmansgave. Kun enkelte reder med æg, yngleresultat ukendt.

Region 4

Nordøst (Østlige Kattegat og Øresund)

I 1995 eksisterede kolonierne: Bognæs, Saltbækvig, Hovvig, Arresø, Solbjerg Eng sø, Esrum Sø, Gurre Sø og Saltholm.

I region 4 optaltes i 1995 3.581 reder.

Fremgang på 29,3% (2.769 reder i 1994).

Udviklingen i region 4

De otte forholdsvis små kolonier er et eksempel på en udvikling i et område, hvor kolonierne ligger med kort afstand fra hinanden. Kun Saltbækvig kolonien gik tilbage. Største koloni i området er Hovvig (Danmarks 12. største koloni) som i 1995 passerede 1.000 reder. Skov- og naturstyrelsen har i 1995 givet tilladelse til følgende regulering af kolonierne: Saltholm (ægsmøring), Saltbækvig (træfældning før yngletidspunkt) og Bognæs (begrænsning af koloniens udbredelse ind i opvoksende egeskov ved beskydning).

Bognæs

Roskilde Fjord. Roskilde Amt.

Optælling 1/5 1995 af Sten Asbirk.

I alt 750 reder.

Bognæs 1995

Fremgang på 45,6%. (515 reder i 1994).

I vinteren 1994-95 blev der foretaget træfældning i skarv-kolonien påny. Alligevel skete der en stor fremgang til hidtil maksimum på Bognæs.

Fiskehejre-kolonien

130 reder optaltes.

Saltbækvig

Vestsjællands Amt.

Optælling 10/5 1995 af Jens Gregersen. Deltagere: Max Nitschke.

I alt 900 reder.

Fordeling sammenlignet med 1994

	1994	1995
Vrøj (fyr, birk, elm)	35	275
Saltbækvig nordvestside (birk)	293	0
Saltbækvig midt (el, birk, bævreasp)	307	0
Saltbækvig sydøstside (birk, el, poppel)	317	625
Saltbækvig - total	952	900

Saltbækvig 1995

Tilbagegang på 5%.

Store dele af de områder langs søbredden, som var koloniområde i 1994, var fældet eller forladte på grund af forskellige forstyrrelser som praktiseres for at forhindre større vækst i området. Skarverne var tiltaget i en lille lav bevoksning på Vrøj hvor fuglene etableredes i 1994. Langs søbredden var sket en tilvandring til den sydøstlige del; de to andre områder var forladte. Træfældning var sket i alle tre koloniområder langs søbredden.

Tidspunkt for første æglægning

Det skønnedes at æglægning påbegyndtes 10.-15. marts i kolonien på Vrøj. Kolonien i området mod sydøst var betydeligt senere, sikkert på grund af træfældning.

Rønø

Isefjord, Vestsjællands Amt.

Optalt 28/5 1995 af Pelle Andersen-Harild.

Ialt 118 reder.

Rønø 1995

Kolonien virkede uforstyrret med unger i rederne. Der var 60 reder færre end sidste år.

Hovvig

Vestsjællands Amt.

Optælling foretaget ugentligt fra midten af marts.

Ialt 1.101 reder optalt pr. 30/5 af Palle Gravbæk.

Hovvig 1995

Kolonien var fordelt med 1.080 reder i bevoksningen på land og otte reder på øen i Hovvig (jordliggende). Maksimum på 1.080 reder på land var nået 12/5. Fremgang på 24,8% (882 reder i 1994).

Arre Sø

Frederiksborg Amt.

Optælling 3/5 af Sten Asbirk.

I alt 45 reder. Kolonien i elletræer på nordvestsiden af søen. Kolonien var forladt umiddelbart inden besøget.

Solbjerg Engsø

Kagerup. Frederiksborg Amt.

Optælling 15/5 1995 af Hans Ulrik Skotte Møller.

403 reder i ca. ti store popler i midten af denne opstemmede sø. Fremgang på 501% (67 reder i 1994).

Tidspunkt for første æglægning

Der var op til 20 dage gamle unger den 11. maj, hvilket tyder på æglægning 20-25/3. Ellers var indtrykket, at de fleste reder var etableret efter 10/4.

Gurre Sø

Frederiksborg Amt.

Kolonien fulgt af Erling Krabbe. Besøgt af Jens Gregersen 11/5.

I alt 23 reder i begyndelsen af maj.

Gurre Sø 1995

Kolonien er beliggende på en mindre ø, Gåseø, i nordenden af søen. Bevoksningen består af et ret stort elme-træ samt pil og el. I 1994 blev 16 reder bygget, men fuglene skræmtes væk. I 1995 vedtog Skov- og Naturstyrelsen, at kolonien bevares på Gåseø. Alligevel er fuglene blevet forstyrret 7/5 og 12/5, men det har ikke bevirket, at alle fugle har opgivet stedet.

Esrum Sø

Frederiksborg Amt.

Besøgt 10/5 1995 af Jens Gregersen.

I alt 125 reder kunne optælles ved Stenholdt Mølle i to trægrupper (el).

Esrum Sø 1995

Fremgang på 67% (75 reder i 1994).

Saltholm

Øresund, Københavns Amt.

Optælling 17/5 og 30/5 1995 af Ornis Concult.

I alt 116 reder på Svaneklapperne (95 reder 17/5).

Skarvbegrænsende foranstaltninger

Kolonien blev nyetableret i 1994. I 1995 har Skov- og Naturstyrelsen tilladt besmøring af æg.

Region 5

Nord, Limfjorden og nordlige Kattegat

I 1995 eksisterede kolonierne: Toft Sø.

I region 5 optaltes i 1995 2.921 reder.

Fremgang på 27,9% (2.283 reder i 1994).

Udviklingen i region 5

Der er kun én uforstyrret koloni, Toft Sø (Danmarks fjerde største koloni i 1995) i denne region. På Rønholm i Limfjorden gjorde skarven yngleforsøg.

Toft Sø

Lille Vildmose, Nordjyllands Amt.

Optælling 1/5 1995 af Jens Gregersen. Deltagere: Hans Christophersen.

I alt 2.901 reder.

Fordeling sammenlignet med 1994		
	1994	1995
Vestside (birk, gran)	853	1.171
Sydside (birk, bævreasp)	700	1.029
Østbred (el)	261	128
Birk nordøst for sø	439	573
Toft Sø - total	2.253	2.901

Toft Sø 1995

Fremgang på 28,8%.

Nye områder af birk var taget i brug mellem vest- og sydsiden, således at de to tidligere opdeltede områder, nu hænger sammen som en koloni bestående af enkeltstående eller smågrupper af lav birk. En række ældre birk og bævrasp langs sydsiden, der har været redetræer siden 1985 (maks. 231 reder i 1987), indeholdt 35 reder. På østbredden var der tilbagegang som følge af opslidning (el). I den mere skovprægede birke-bevoksning nordøstfor søen var fremgang og kolonien var udvidet mod nordøst i et område med lidt lavere træer.

Tidspunkt for første æglægning

Kolonien nordøst for søen, var det område med ældste unger. I ca. ti reder kunne ses unger i alderen 18-26 dage. Hos dem har der været æglægning mellem 8.-16. marts. På Vorsø skete første æglægning 18.-20. marts.

Over hele Toft Sø kolonien var der unger mellem tre og ti dage, men det skønnes at mere en 75% var rugende. Kolonien virkede fuldt opbygget (5% reder under bygning).

Aflæsning af farveringe

265 fugle blev gennemgået for ringe, hvoraf tre kunne aflæses, her til fem med grønne ringe, ikke aflæst, og to kun med aluminiumsring (lav med lås, ZM type) Herudover blev set en fugl med dobbeltfarveringe (gul+grøn), en med rødmalet metal ring og en med vingemærke (gult).

De tre sidstnævnte eksemplarer stammer fra mærkninger foretaget i vinterkvartererne i Schweiz og Frankrig.

Rønholm

Nibe Bredning, Nordjyllands Amt.

Optalt 20/5 1995 af Ejnar Grevy.

Ialt 20 reder.

Rønholm 1995

Der kom ingen unger og stort set heller ikke æg i rederne. Kolonien producerede unger fra 1986-88; siden da er der kun sket yngleforsøg i ringe omfang.

Region 6

Vest, vestjyske fjorde og vestlige Limfjord

I 1995 eksisterede kolonierne: Fjand Ø, Olsens Pold, Klægbanken, Melsig/Læsvig, Flynder Sø og Rønland Sandø.

I region 6 optaltes i 1995: 3.985 reder.

Tilbagegang på 7,0% (4.285 reder i 1994).

Udviklingen i region 6

Tilbagegang i denne region på grund af indgreb mod flere af kolonierne. Der blev foretaget skarv-regulering i kolonierne Fjand Ø (ægsmøring), Klægbanken (ægsmøring) og Flyndersø (beskydning). Største koloni i området var Olsens Pold (Danmarks 11. største koloni), hvor ingen uregelmæssigheder fandt sted.

Rønland Sandø

Nissum Bredning, Ringkjøbing Amt.

Optælling 28/4 1995 af Niels Ulrich Pedersen

I alt 1.140 reder. Tilbagegang på 3,8% (1.185 reder i 1994)

Fjand Ø

Nissum Fjord, Ringkjøbing Amt

Indgreb mod skarv-kolonien

I 1995 blev der ifølge Peter Ejlstrup, Ulborg Skovdistrikt, konstateret ynglende skarver på Fjand Ø midt i april. Ti reder var blevet bygget, men var borte kort tid efter.

I slutningen af april slog skarverne sig ned Kolling Ø, hvor 17 reder blev optalt, heraf en med æg. Reden med æg blev penslet med ægdræbende væske og en "hyler" etableret med øjeblikkelig virkning.

Det oplyses fra opsynsmand Hans Pedersen, at der højst var 150 skarver i området. Det lave antal sættes i forbindelse med fraværet af skrubber i Nissum Fjord.

Olsens Pold

Ringkøbing Fjord, Ringkjøbing Amt.

Månedlige registreringer er foretaget af Poul Hald-Mortensen. Fra feltstationen Tipperne er foretaget optælling 28/4 1995.

1.296 reder som maksimum optalt 31/5 1995. Fremgang på 31,2% (988 reder i 1994)

Olsens Pold 1995

Kolonien var i 1995 præget af, at den gennem hele maj måned modtog ynglefugle, som var forhindret i at yngle andre steder. Den eneste større koloni, der har været berørt af forstyrrelse, er Fjand Ø-kolonien, som utvivlsomt er involveret i Olsens Polds fremgang. Således steg antallet fra 889 reder 28/4 til 1296 reder 31/5. En så kraftig stigning på så sent et tidspunkt finder kun sted i tilfælde af tilgang af fugle fra forstyrrede kolonier. Pr. 31/5 er Olsens Pold kolonien uforstyrret og med stor ungeproduktion.

Klægbanken

Ringkøbing Fjord, Ringkjøbing Amt.

Optalt 1/5, 18/5 og 30/5 1995 af Poul Hald-Mortensen. Hertil har feltstationen Tipperne foretaget optælling 23-24/5 1995.

Ialt 155 reder 22/5.

Indgreb mod skarv-kolonien

Ved besøget 18/5 og 30/5 blev alle æg blev olieret med det formål at forhindre klækning. Reder med olierede æg blev forladt kort tid efter behandlingen (oplyst af Poul Hald-Mortensen, Oxbøl skovdistrikt).

Klægbanken 1995

På det naturvidenskabelige reservat Klægbanken har Skarverne forsøgt at yngle siden 1987, men aldrig succesfuldt. I 1995 har Skov- og Naturstyrelsen forhindret skarverne i at gennemføre ynglecycklus i denne nyetablerede koloni fra 1994.

Melsing og Læsvig

Arup Vejle, Viborg Amt.

Kolonien på Melsig blev fulgt af Poul Hald-Mortensen månedligt fra sidst i marts. Kolonien på Læsvig etableredes i 1995 i en plantage blandt fiskehejrer og er optalt af Jørgen Peter Kjeldsen.

870 reder på Melsig 26/5. Incl. Læsvig-kolonien skønnes områdets koloni at være på I alt 890 reder. Tilbagegang på 1,8% (1.009 reder i 1994).

Forstyrrelser

Størstedelen af æg og unger blev fjernet af ukendte gerningsmænd natten til 6/5.

Flynder Sø

Viborg Amt

Optælling 20/4 1995 af Jens Gregersen.

I alt 92 reder optalt i vigen "Djævels Æt".

I området var der i størrelsesordenen 200 skarver. Rederne lå langs søbredden i hovedsageligt birk, rødgran og eg. Der var sandsynligvis endnu ikke fuldlagte kuld, og en stor del af rederne var ikke færdigbygget.

Indgreb mod kolonien i Flynder Sø

I 1994 blev den da 240 reder store koloni mere eller mindre fordrevet på grund af forstyrrelser. Sandsynligvis gennemførte nogle få fugle ynglecycklus.

I 1995 blev bortdrivning (beskydning, seks fugle skudt) gennemført 28/4, med tilladelse fra Skov- og Naturstyrelsen.

Farvemærkede fugle i Flynder Sø

60 fugle blev gennemgået for ringe under besøget 20/4. Heraf var der hvide plasticringe på tre hvoraf én kunne aflæses: Hvid 45J (Vorsø 1991).

Rotholmene

Limfjorden, Viborg Amt.

Optælling 29/4, 2/5 og 23/5 af Anders Wulff Feldborg Skovdistrikt.

I alt 392 reder (jordliggende koloni).

Forvaltning/indgreb

Kolonien betragtes som Flynder Sø-kolonien som blev bortjaget sidst i april. I 1995 skete ingen tiltag mod kolonien. Anders Wulff meldte, at der var mange unger i rederne 23/5.

Region 7 Vadehavet

I 1995 eksisterede en koloni:

Jordsand

Vadehavet, Sønderjyllands Amt.

Optælling 11/5 af Lars Maltha Rasmussen. Tre reder. (1994: 15 reder).

Tabel 1. Antal reder 1989-1995 fordelt på kolonier og regioner. Årstallene efter lokalitet angiver skarvens første yngleår.

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Ormø(1948)	4.216	5.263	4.985	5.009	4.720	4.522	3.317
Dyrefod (1984)	1.365	1.668	1.658	1.646	1.780	1.746	1.623
Suderø (1994)						50	320
Ægholm (1985)	436	351	61	2	3	0	0
Tyreholm (1992)	0	342	1.183	2.743	3.161	2.633	2.847
Lindholm (1994)						1	0
Søholt (1987)	617	1.415	1.587	2.167	2.185	2.034	2.250
Nakskov (1989)	7	37	266	450	741	602	464
1. SE region	6.641	9.076	9.740	12.017	12.590	11.588	10.821
Brændegård (1973)	4.080	5.064	6.943	7.087	5.874	5.732	5.543
Bågø (1982)		70					
Bastholm (1987)	1.012	355	204	0	5	0	
Hopsø (1990)		30	379	881	383	435	203
Kidholmene (1991)			6	85	162	218	218
Ll. Græsholm (1993)					4	0	0
Vresen (1993)					38	23	0
2. S region	5.092	5.519	7.532	8.053	6.466	6.408	5.996
Vorsø (1944)	4.385	4.642	5.048	4.321	4.634	4.318	4.771
Svanegrund (1982)	250	404	674	847	1.142	1.161	1.315
Stavns Fjord (1989)	25	430	804	1.350	1.848	2.100	2.288
Hou Røn (1994)	0	0	0	0	0	8	39
Mågeøerne (1985)	1.057	1.500	1.982	1.860	2.170	2.648	2.251
Dræet (1992)				158	586	122	272
Odense Fjord (1986)	0	0	0	0	0	43	61
3. C region	5.717	6.976	8.508	8.536	10.380	10.400	10.997
Bognæs (1966)	34	145	381	645	450	515	750
Saltbækvig (1988)	220	222	548	520	766	952	900
Hovvig (1990)		3	0	88	428	882	1.101
Esrum Sø (1992)				3	1	75	125
Gurre Sø (1992)						16	23
Solbjerg Eng sø (1994)						67	403
Arre Sø							45
Rønø (1992)				164	125	180	118
Skarresø (1993)					52	7	0
Halleby Åmose (1994)						48	
Saltholm (1994)						27	116
4. NE region	254	370	929	1.420	1.822	2.769	3.581
Toft Sø (1982)	785	1.019	1.300	1.480	2.149	2.253	2.901
Rønholm (1986)	160	81	5	40	0	30	20
Troldholmene (1991)			177	240	0		
5. N region	945	1.100	1.482	1.760	2.149	2.283	2.921
Fjand Ø (1983)	252	309	380	680	690	773	17
Klægbanken (1987)	0	0	0	0	0	90	155
Rønland Sandø (1990)		207	467	775	1.196	1.185	1.140
Olsens Pold (1991)			95	226	814	988	1.296
Melsig (1991)			8	77	228	1.009	890
Flyndersø (1992)				9	1	240	92
Rotholmene							392
Ejerslev Røn (1992)				7	60	0	
6. W region	252	516	950	1.774	2.989	4.285	3.985
Jordsand (1994)						15	3
7. SW region						15	3
Danmark - total	18.901	23.557	29.141	33.560	36.396	37.748	38.301
Antal kolonier	16	21	23	28	30	37	35

Tabel 2. De angivne tal er antal af reder fra kolonier (*Phalacrocorax carbo sinensis*), som er optalt eller skønnet. Oplysningerne er indhentet fra den Fjerde Europæiske Skarvkonference (Bregnballe in press).

Bestandsstatus Europa 1995		
	Antal kolonier:	Antal par:
Belgien	7	272
Danmark	35	38.301
England (inde i landet)	?	1.100
Frankrig	?	950
Grækenland	4	ca. 3.000
Holland	>27	ca. 15.200
Hviderusland	8	850
Italien	7	493
Letland	?	205
Litauen	?	1.000
Polen	40	ca. 11.000
Rumænien	12	15.000
Rusland (Sct. Petersborg)	2	1.400
Schweitz	0	0
Sverige	56	15.400
Tjekkiet og Slovakiet	2 i hver	425-490
Tyskland	59	14.793
Ukraine	?	24.000
Østrig	0	0
I alt ca.	261	ca. 143.389-143.454

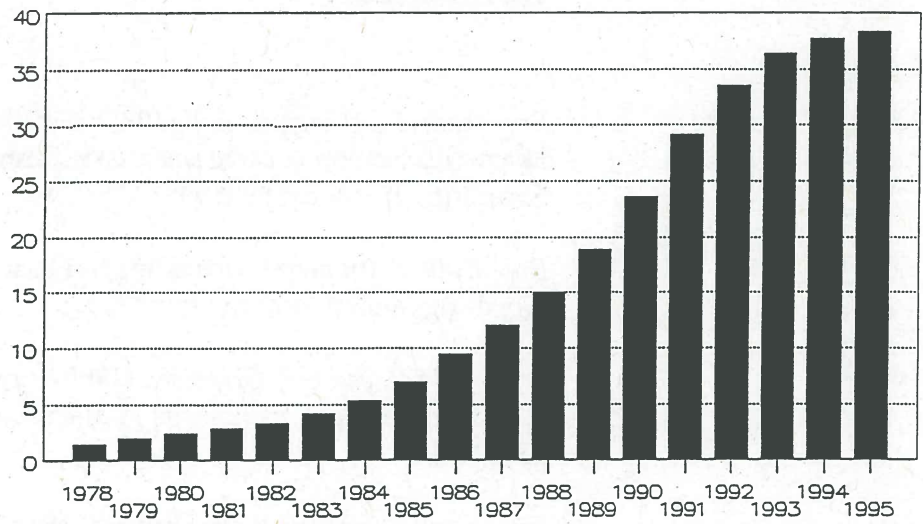

Fig. 1. Antal ynglepar (1000) i Danmark 1978-1995.

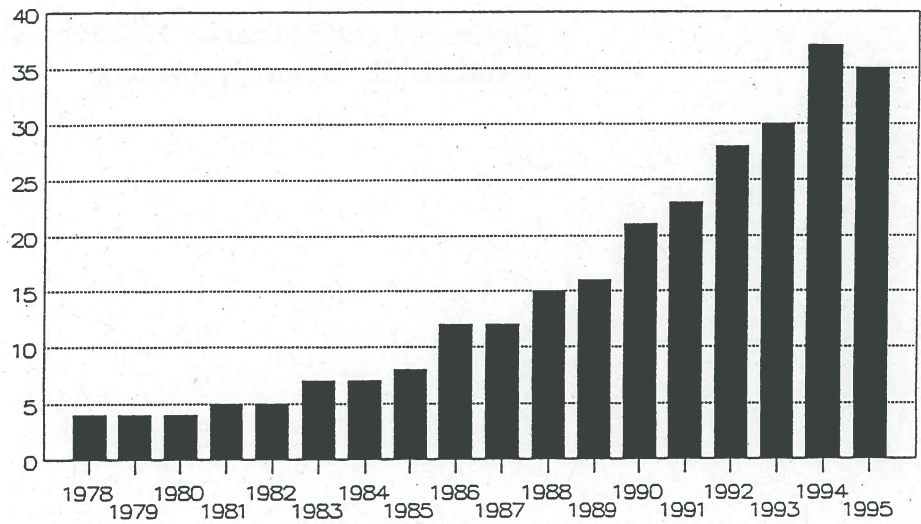

Fig. 2. Antal kolonier i Danmark 1978-1995.

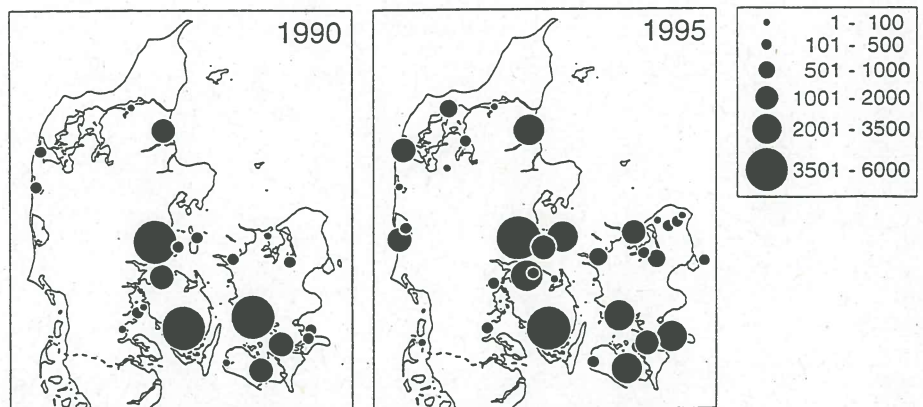

Fig. 3. De to kort viser koloniernes geografiske placering og størrelse i 1990 og 1995.

Referencer

Bregnballe, T. og Gregersen, J. (1995): Udviklingen i ynglebestanden af Skarv (*Phalacrocorax carbo sinensis*) i Danmark. Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 89 (1995): 119-134.

Bregnballe, T. (in prep.): Udviklingen i bestanden af Mellemskarv i Nord- og Mellemeuropa efter 1960.

Eerden, M.R. van & J. Gregersen (1995): Long-term changes in the NW-European of Cormorants *Phalacrocorax carbo sinensis*. - *Ardea* 83: 61-74

Gregersen, J. (1990): Overvågning af skarver 1989. Naturovervågningsrapport fra Skov- og Naturstyrelsen.

Gregersen, J. (1992): Overvågning af skarver 1990-1991. Naturovervågningsrapport fra Skov- og Naturstyrelsen.

Gregersen, J. (1995): Skarver 1992-1994. Danmark. 27 s. Arbejdsrapport fra DMU. Naturovervågning.

Hidtil udkommet:

- 1 Tøndermarskens ynglefugle 1994
Ydre Koge, Magisterkogen og Hasbjerg Sø
 - 2 Tøndermarskens ynglefugle 1994
Saltvandssøen og Margrethe-Kog
 - 3 Årsrapport 1994
Tipperne
 - 4 Årsrapport 1994
Vejlerne
 - 5 Sæler 1994
Vadehavet
 - 6 Sæler 1994
Østersøen, Kattegat og Limfjorden
 - 7 Ynglefugle 1994
Vejlerne
 - 8 Årsrapport 1994
Langli
 - 9 Skarver 1992-1994
Danmark
 - 10 Årsrapport 1994
Vorsø
 - 11 Bundvegetation 1994
Tipperne
-

